

**Ett kvartsekel folkbildningsarbete, ABF
Helsingborgsavdelningen 1920-1945**

utarbetad av ABF:s ordförande Harry Ohlsson
som även skrev slutordet som daterades till den
3:e mars 1945.

Sammanfattad av Dan Karlsson 2016-08-20. Jag
har plockat fram den information som jag tycker
är mest intressant. Det går ju inte att skriva allt,
boken är på 215 sidor, trycktes hos
Tryckeriaktiebolaget Demokraten i Helsingborg.

Boken såldes för 3:25

Starten

Redaktör Nils Karleby höll 1916 det första föredraget kring bildandet av en ABF organisation i Helsingborg. Han var en flitig och uppskattad föreläsare under ABF:s första år.

Rörelserna som växte fram under slutet av 1800 talet, främst nykterhets och arbetarrörelser var fostrande och det fanns behov av någon som tog tillvara deras studieintresse samt att stödja ett fritt och frivilligt bildningsarbete.

1887 bildades studie och diskussionsklubben "Vikingen" i syfte att bilda sina medlemmar till att bli goda debattörer och att höja deras förmåga att läsa vackert och okonstlat.

Studiecirkeln tillkomst knyts till lektor **Oscar Olsson** som 1902 förde in begreppet i Lunds folkrörelser. I Helsingborg gjordes flera försök att bilda **studiegrupper** och tre stycken kom att vara aktiva under mer än 10 år. Alla tre härstammar från nykterhetsrörelsen

- Råå studiecirkel bildad 1909
- Utsikten bildad 1910
- Framtiden bildad 1910

Till en början studerade man litteratur och litteraturhistoria men senare sociala och ekonomiska problem, hembygds-kunskap, människokunskap, alkoholfrågan samt stats- och kommunal-kunskap.

Träffarna genomfördes i hem, på caféer och andra platser.

Ordföranderollen roterade och man skrev protokoll från alla möten.

Studiegrupperna bestod av **medlemmar**, man såg dem **inte som deltagare**.

Studiecirkeln i Råå var den första som fick ett kommunalt bidrag, de fick 100 kr av Raus kommun år 1915.

I oktober 1915 togs ett initiativ från **Typografiska föreningen** i Helsingborg att bilda ett lokalt bildningsutskott i Helsingborg. Det var typograf Erhard Nordvall som vintern 1910-1911 gick en kurs på Brunnsviks folkhögskola och hade Rickard och Maja Sanders som föreläsare. Han skrev ett upprop i Skånska Socialdemokraten om detta.

1916 hade man möten kring att bilda en ABF avdelning i Helsingborg men det blev inget resultat av det då, mest diskuterade man **lokalfrågan**. Efter flera ingående debatter så tog studiecirkeln Aktiv (bildad 23 oktober 1919) det avgörandet initiativet och skrev till ABF i Stockholm och frågade hur man skulle gå tillväga.

Den 26:e april 1920 hade man ett möte på café Metropol i Helsingborg. Detta var det första av två möten som behövdes för att bilda ett **lokalt bildningsutskott**.

Den 10:e maj 1920 hade man det **konstituerande mötet** (det andra) som genomfördes på Skånska Socialdemokratens redaktion. **Bildningsutskottet (styrelsen) utsågs till:**

- Wilhelm Holmström (ordförande och korresponderande sekreterare)
- Erik Fehrm (vice ordförande)
- Axel Jönell (sekreterare)
- Harald Andersson (kassör), Harald flyttade snart från Hbg och Otto Persson tog då över kassörsrollen

Första arbetsuppgiften gällde att **informera om ABF:s arbetsmedel, innehåll och mål**. Främst riktade man sig till ungdomar. Man tillsatte den 26:e september 1921 en **agitationskommitté**. Det var tidsödande att personligen besöka föreningar men det ledde till ett bra resultat.

Nästa stora arbetsuppgift var att skaffa fram **pengar** till verksamheten. Man tillskrev fackföreningarna och lite generellt så fick man 10 kr av varje fackförening. Första året fick man in totalt 280 kr.

Man skrev den 20:e augusti 1920 till stadsfullmäktige och yrkade på **bidrag med 1000 kr** för sitt **föreläsningsarbete** och detta tillstyrktes av drätselkammaren.

Året därpå (1921) beviljades samma anslag, fast med villkoret att det skulle redovisas hur pengarna användes. 1922 var det dåliga tider så då beviljades bara 800 kr.

Man ansökte 1922 även om bidrag från staden **även till studieverksamheten**, i första hand 50 kr per cirkel, i andra hand 25 kr per cirkel. Den 25:e februari 1923 fick man beslut om att man **inte fick några pengar för detta**. Man ställde då hoppet till att få in mer medlemsavgifter från medlemmarna men inte heller detta lyckades så bra.

Verksamheten 1920-1927

Föreläsningar var en viktig del i början. Styrelsen beslutade den 6:e augusti 1920 om att satsa på följande:

- Nationalekonomin
- Den tyska socialdemokratien
- Arbetslöshetsfrågan
- Socialiseringsfrågan
- Kommunalkunskap

Den första offentliga föreläsningen genomfördes den 3:e oktober 1920 i Folkets Hus C-sal, Yngve Hugo från Brunnsvik föreläste om "*ABF:s verksamhetsfält och framtida uppgifter*".

Under LBU:s första år ökade antalet cirklar från 4 till 7 st, andra året 11 st cirklar och tredje året 12 st cirklar. **De första cirklarna levde sin egen värld. De hade sin egen styrelse, beslutade själv om intagning och uteslutning i cirkeln. De hade egna stadgar och egen ekonomi.**

De första cirklarna studerade **bokföring, skönlitteratur, matematik, tyska, svenska samt kommunalkunskap.**

De kommande åren studerade man **Esperanto, fackföreningskunskap, socialism, parlamentarik och svenska språket. Kamratskap och entusiasm** för bildningen var tongivande för cirklarna.

Cirklarna var **självfostrande** och hade en **karaktärskassa** dit man fick böta om man svor eller om man rökte samtidigt som man höll ett anförande.

Några ABF cirklar som startade tidigt:

- Aktiv 1919
- Kamraterna - 1920
- Framtiden - 1921
- Studio - 1921

Tidigt började man **samarbeta** med andra föreningar, t ex tillsammans med Kooperativa föreningen Svea genomförde man föreläsningar och kurser i Kooperation.

Några viktiga styrelsebeslut

På årsmötet den 30:e maj 1921 sänkte man antal ledamöter i VU från fyra till tre.

Den 6:e mars 1922 utökade man VU med två ledamöter till fem ledamöter.

Man hade **problem att hitta ledare** och enligt ett protokoll från den 23 oktober 1922 fick VU i uppdrag att **försöka hitta lärare från folkhögskolan och den tekniska yrkesskolan.**

Det var härigenom som den **officiella pedagogikens representanter** leddes in i studiecirklarna.

Det var också härigenom som **undervisningsmomentet** blev starkare markerat i cirklarna.

På årsmötet 1923 genomfördes några viktiga förändringar, **agitationskommittén avskaffades** och istället utsågs en **organisatör**, den andra stora förändringen var att namnet "Hälsingborgs Lokala Bildningsutskott av ABF" byttes den 27 maj 1923 till "**ABF:s Lokalavdelning i Hälsingborg**".

1924 utarbetades stadgar som dels följde ABF:s normalstadgar men även efter den lokala verksamheten.

Lokaler och studiehem

Lokalfrågan är den frågan jämte ekonomin som man har mest problem med.

Cirklarna som fanns innan Lokala Bildningsutskottet inrättades, fick själv fixa lokal som man skulle vara i. Även efter det att det Lokala Bildningsutskottet inrättades fick cirklarna till en början fixa sina lokaler själva. Lokala Bildningsutskottet (styrelsen) och VU genomförde sina träffar i caféer, restauranger, Folkets Hus, Folkets Park eller hemma hos ledamöterna, fast värst var ju **bristen på studierum för cirklarna**.

Man annonserade i Skånska Socialdemokraten efter lämpliga studielokaler och lyckades hyra ett rum på Linnégatan 1 där man betalade 2 kr per studiekväll, fast ett rum räckte inte långt.

Drömmen var att bygga ett helt nytt studiehem och styrelsen undersökte möjligheten att **bygga ett hus med stampat jordgolv** (pisemetoden). De begav sig till Eskilsminne och provade på detta. Tekniken fungerade bra och man bestämde sig för att skriva till stadsfullmäktige om att staden skulle upplåta en tomt för bygget samt att anslå vissa penningmedel till detta men **detta blev aldrig någon verklighet**.

Den 16 september 1923 meddelade ordförande Wilhelm Holmström att man hade möjlighet att hyra **två rum** för 600 kr per år i stadens fastighet på **Södra Trädgårdsgatan**. Man beslutade att göra så och därigenom hade man skaffat sig ett studiehem. Möbler och inventarier fick man delvis som gåvor och delvis låna. Man anordnade en basar där man fick en hel del pengar och sedan kunde köpa inredning.

En vaktmästare anställdes (Carl Jonsson) som fick månadslön på 15 kr. Detta finansierades genom att hyra ut rum för studier för 1,50 kr per rum och timme.

1925 beslutade VU om att hyra ut stora rummet till föreningar för 4 kr och det lilla för 2 kr. Det var kassören som skötte uthyrningen.

Studiehemmet var viktigt men ganska snart insåg man att **ytterligare lokaler behövdes** för att växa. 1927 började man titta på lokaler i Folkets Hus men under året gick det inte att hyra något men from den **1 april 1928** kunde man få hyra en lägenhet där.

Föreläsningar

Det var svårt att få många deltagare till föreläsningarna, man kämpade för att få dit åhörare men det var svårt att lyckas. Speciellt svårt var det att få åhörare till serieföreläsningarna. Man kom fram till att valet av lokal hade stor betydelse.

Verksamhetsåret 1926-1927 blev ett genombrott och föreläsningarna som hållits i Folkets Hus var talrikt besökta. Man satsade på korta och enskilda föreläsningar samt sökte föreläsare från studentföreningen DYG i Lund. Föreläsningssämnena handlade främst om arbetarrörelsen och samhället.

Studiecirklar

Det blev inte den studieökning på studiehemmet på Södra Trädgårdsgatan som man hoppats på. Det genomfördes 11 studiecirklar fast cirklarna hade något fler medlemmar (deltagare) i cirklarna. Precis som tidigare så genomfördes flest studiecirklar hos arbetarrörelsens organisationer, speciellt hos socialdemokratiska ungdomsklubben frihet som studerade svenska, tyska, statskunskap, parlamentarik och litteratur.

Hösten 1923 hade man kontakt med Internationella högskolan i Helsingör och där hade man anordnat kvällskurser för helsingborgare i engelska och samhällslära. Man hade ett bra samarbete fram till den tyska ockupationen hösten 1940.

1928-1945

ABF i Folkets Hus

ABF:s flytt till Folkets Hus den 1:a april 1928 medförde omedelbart en **ökning av verksamheten**. Man hyrde en tvårumslägenhet med kök där köket användes som expedition och rummen som studierum. Rummen blev trivsamt och ändamålsenligt inredda. Målet är att vinna fler och fler och då leder det till ökat utrymme och ökade kostnader.

ABF ledningen behövde bara vänta till slutet av verksamhetsåret 1928-1929 innan man konstaterade att **det nya studiehemmet inte räcker till**. Året därpå genomförs hälften av studieverksamheten utanför studiehemmet. Då måste för första gången en skollokal tas i bruk. Det är en av handarbetessalarna på Gustav Adolfskolan som anlitas för cirkelträffar.

Man behövde fler lokaler men hade inte pengar till att skaffa in fler. Man försökte få engångsanslag från stadens större industrier men lyckades inte så väl med detta.

ABF ansökte om 5000 kr från stadsfullmäktige och lyckades få beviljat 3600 kr på fullmäktiges decembermöte 1931. Drätselkammaren hade avstyrkt och bland fullmäktigeledamöterna var det delade meningar. Pengarna gjorde det möjligt att **hyra ytterligare en lägenhet** intill studiehemmet som genom denna ökning fick sammanlagt 5 studielokaler.

Den 27:e augusti 1932 invigdes de nya lokalerna. Tanken var att lokalerna skulle vara ändamålsenliga och trivsamma, deltagarna skulle känna sig som hemma. 15 nya cirklar kom till och 1933 ytterligare 2 st. 1934-1935 försvann 10 cirklar vilket till stor del berodde på avdelningens kärva ekonomi.

Redan hösten 1933 diskuterade styrelsen om **ytterligare** förhyrning i Folkets Hus, folkhögskolorna eller en lägenhet på Olympia. Under hösten 1937 gavs en möjlighet att hyra en trerummare på våningen ovanför studiehemmet och styrelsen fattade beslut den 18:e december om detta. Så 1938 hade ABF 8 rum och expedition.

Det skedde en stor ökning av studiecirkelarnas antal under sexårsperioden 1932-1938. Vintern 1937-1938 hade man 72 studiecirklar men bara 35 av dem rymdes i studiehemmet som nu hade blivit för trångt. Övriga cirklar genomfördes i skollokaler, fackföreningsexpeditioner eller i andra lokaler. Studiecirkelledamöterna tyckte att studiehemmet var deras naturliga samlingsplats så det fanns önskemål om att studiehemmet skulle bli större, vilket det blev 1938.

Helsingsborgs stad beviljade ett engångsanslag på 2 000 kr för inköp av möbler och inredning. Organisationer och enskilda skänkte också både pengar och konstverk för att smycka lokalerna med. Föreningen Folkets Hus stod för en del reparationskostnader. De 8 rummen visar sig ändå snart inte vara tillräckliga.

Den 1:a juli 1944 började ABF hyra **även en trerumslägenhet i Ture Röings fastighet**. Lokalerna delades med stadsfogdarna som var där på dagarna medan ABF var där på kvällarna. Det var samma fastighet där ABF startade sitt första studiehem 1924. Lokalerna invigdes den 29 augusti 1944 med en liten högtidlighet.

Ekonomi

Åren efter flytten till Folkets Hus gav fler anslutna fackliga medlemmar. Delvis kan man förklara det med att ABF fanns under samma tak som flera fackliga organisationer men en annan orsak var att **förståelsen för bildningsarbetet blev större**. Man sökte också medlemmar utanför arbetarrörelsen och Helsingborgs IF gav ABF 200 kr för vardera året 1930-1931 samt 1931-1932. Detta rönt stor uppmärksamhet även utanför staden.

1929 fick man 1000 kr från staden för föreläsningar samt 500 kr till cirklarna.

1930 fick man samma summa fast de 1000 kr knöts inte längre till föreläsningar.

1931 fick man 2500 kr

1932-1934 fick man 3000 kr per år.

1935-1937 fick man 4500 kr per år.

1938 fick man 5 500 kr

Styrelsen försökte också öka intäkterna med basarer, en i konsthallen gav 800 kr medan en i Folkets Hus gick med förlust. Intäkterna gick till att inreda studiehemmet.

Från 1938 fick man ökade utgifter beroende på hyror, bränsletillägg, föreläsningavgifter, lärararvoden mm. Helsingborgs stad var generös och höjde sitt bidrag från 5500 kr till 10.500 kr. Medlemsorganisationerna betalade välvilligt högre avgift.

1940 anslog Helsingborgs Maltdrycks- och Restaurang AB Helma 500 kr till studieverksamheten, året därefter höjdes det till 1000 kr och har därefter betalats ut med samma belopp.

1942 beviljade Riksdagen statsbidrag till studiehemmet med 500 kr per år. Dessa skulle speciellt användas för arbetet bland unga.

1942 anslog Sparbanken i Helsingborg 200 kr

Från 1943 anslog Wällufs Sparbank 50 per år

Från 1943 lämnar HIF åter att lämna bidrag med 100 kr per år.

I december 1944 beslutade stadsfullmäktige att höja sitt bidrag till 12 000 kr.

Studiecirkelmedlemmarna betalade 15 kr per år för främmande språk och 8 kr för övriga ämnen.

Biblioteket

Boken är det centrala i allt studiearbete och de **första cirklarna hade egna boksamlingar**.

Typografiska föreningen hade köpt in 19 böcker till sin cirkel och 1924 lämnades 14 av dessa till ABF och detta blev grunden till biblioteket. Året efter skänkte "Framtiden" 52 band till ABF man köpte in 11 böcker i svenska språket och fick 5 st band om Kooperation och nationalekonomi i gåva från Kooperativa föreningen Svea. I slutet av 1927 hade man 93 band.

Stadgeändringen 1929 la bibliotekets skötsel direkt i ABF styrelsens hand och dessa utsåg en bibliotekarie, den första var Otto Wahlgren. From året 1931-1932 lades sysslorna på ABF expeditören.

1931-1932 lades grunden till ett fackligt referensbibliotek.

Henry Dunker och Gummifabriken skänkte år 1931 500 kr för att kunna komplettera referensbiblioteket. Bonniers konversationslexikon skaffades in genom att olika fackföreningar skänkte var sin del av verket.

Hösten 1932 hade biblioteket 971 boklån och man hade 225 böcker.

Våren 1938 hade biblioteket 1695 boklån och man hade 637 böcker.

Cirklar

1927 kom sjömansorganisationer för att inleda ett samarbete och två studiecirklar kom igång första året, ett år senare genomfördes en föreläsning i skönlitteratur för arbetslösa sjömän och då hade man omkring 100 deltagare.

Man startade också kontakt med personal på S:ta Maria sjukhus och genomförde studiecirklar och föreläsningar i sjukhusets lokaler. Tullmannaförbundet startade två studiecirklar och poliskåren en cirkel där en grupp studerade svenska språket.

1928 fattade ABF:s lokalavdelning ett beslut om att **deltagarna skulle betala en avgift** (4 kr per termin) och **ledarna få ett arvode** (2 kr per deltagare och termin). Om ledarna kom att få ett arvode så blev det lättare att rekrytera ledare och man kunde också använda deltagaravgiften (2 kr) till lokalyra. De cirklar som skaffade egna ledare behövde inte arvodera ledaren. Fr o m år 1928-1929 skulle styrelsen anskaffa och avlöna lärare till cirklarna.

Detta innebar en stor skillnad i cirkelarbetet, tidigare så bildade man en cirkel och utsåg sin cirkelledare och sökte kunskap gemensamt. Nu anmäler man en grupp till ABF som utser en ledare som står för kunskapen och delar med sig av denna.

Hösten 1928 startade en universitetscirkel på två år i kommunalkunskap och statskunskap. Man var 26 deltagare och hade 48 träffar. Ledare var lektor Ragnar Gullstrand.

Anslag söktes och erhöles från både stat och kommun.

Direkt efter att första universitetscirkeln var avslutad så startade en ny med 29 deltagare, 48 träffar på två år. Ledare var docent Gunnar Aspelin.

Föreläsningarna dominerade under ABF:s första år men från och med verksamhetsåret 1929-1930 inträder en förändring som ställer studiecirkeln i första rum. Detta berodde dels på cirklarnas egen växtkraft men även **att cirkeldeltagarna kunde ställa önskemål på vilka föreläsningar som skulle genomföras**. Lokalavdelningen ansåg sig då inte behöva anordna andra föreläsningar än de som direkt knöts till studiecirkelnas arbete.

1928 anordnades 11 föreläsningar medan det 1930 endast genomfördes 5 föreläsningar.

1932-1933 hade avdelningen bottenrekord i föreläsningar - inga offentliga föreläsningar anordnades.

Tillsammans med Nordvästra Skånes orkesterförening höll man musikföreläsningar och musikaftnar. Föreläsningarna hölls i A-salen i Folkets Hus och 300 lyssnare var ingen ovanlig siffra.

Antalet cirklar ökade under perioden 1928-1932 från 11 till 50 studiecirklar. (23, 35,44, 39 och 50 st). När det gäller ämnesvalet så är det tydligt att engelska och esperanto dominerade, övriga ämnen stod stilla eller tom backade.

1932 fanns det 783 deltagare i de 50 cirklarna, i snitt 16 deltagare per cirkel, 35% av deltagarna var kvinnor, 11% av deltagarna var arbetslösa och fick fri undervisning.

1930 firades två ABF jubileer i Helsingborg, dels **ABF Hälsingborg som fyllde 10 år** men även **ABF Skåne la sitt 10 års jubileum i Helsingborg**, vilket betecknas som anmärkningsvärt. Helsingborgs firande genomfördes i Folkets Hus A-sal och samlade en publik på över 500 personer. Skånska Socialdemokraten släppte ett speciellt ABF nummer.

På styrelsemötet den 1:a februari 1929 inledde ordförande Oscar Kärrman en debatt om att **verksamheten nu växt styrelsen över huvudet** och att ledningen inte hade något säkert grepp över arbetet. Han föreslog att man skulle **tillsätta en expeditör**, även om man behövde arvodera

honom. Han ansåg också att **stadgarna var otidsenliga** och föreslog att en kommitté skulle utarbeta förslag till nya stadgar. Kärrmans förslag bifölls.

Stadgeändringarna gick snabbast att genomföra, den 28:e maj förordade styrelsen kommitténs förslag på nya stadgar och de beslutades på avdelningsmötet den 26:e november 1929. De viktigaste förändringarna var att styrelsen skulle utökas från sex ledamöter till sju ledamöter och att man väljer fyra ledamöter vartannat år och tre vartannat år, samt att styrelsen även skulle fungera som biblioteksstyrelse.

Expeditörsfrågan var segare, den 26:e maj 1930 togs frågan åter upp och förslaget var att expeditören skulle avlönas med 2 kr per kväll. Förslaget bordlades men togs åter upp den 3:e september och då beslutades det med lön 2 kr per kväll. Arbetstid var vardagskvällar utom lördagar 18.30 - 19.30. Till avdelningens första expeditör valdes Edvin Paulsson med Hilmer Pettersson som suppleant.

Styrelsemötena i Folkets Hus var många, långa, livliga med öppna debatter.

Verksamhetsåret 1928-1929 började man samla in och katalogisera handlingar rörande avdelningens verksamhet.

Våren 1929 sammankallades studieledare och lärare för att diskutera den gångna vinterns arbete. Man hade årligen samkväm inom och mellan studiecirkelarna för att stärka ABF-andan.

1932 utsågs Axel Ewerts-Larsson till expeditör och John Olsson blev bibliotekarie.

Hösten 1938 blev Hälsingborg ett eget ABF-distrikt med egen instruktör. Bekräftelse på detta kom den 15:e december 1938.

På styrelsemöte den 25:e januari 1944 beslutades att heltidsanställa Axel Ewerts Larsson som expeditör. Tidigare hade det varit kvällsarbete men sysslorna blev nu så stora att en heltidsanställd behövdes. Axel var även arkivarie på Arbetarrörelsens arkiv och ingick automatiskt i ABF:s styrelse. Årsmötet beslutade detta den 25:e maj 1944.

Arbetarrörelsens arkiv

På styrelsemöte den 18:e december 1937 föreslog ABF:s ordförande Karl Salomonsson att Lokalavdelningen skulle ta initiativ till att skapa ett eget **arbetarrörelsens arkiv i Helsingborg**. Tänkbara samarbetspartners var Helsingborgs Arbetarekommun och Fackliga Centralorganisationen (LO). Han ville att handlingar skulle förvaras och vårdas på ett betryggande sätt.

Han kallade intressenter till ett möte den 16:e oktober 1938 och det fanns ett stort intresse för skapandet och ABF:s ordförande fick i uppdrag att jobba vidare i frågan. En arbetsgrupp bildades och efter nya möten så redovisades ett förslag torsdagen den 23 mars 1944.

Till en början så hyrs två rum av ABF och en förvaringshylla köps in.

Studiecirklar

Verksamhetsåret 1932-1933 bildades den första sångcirkeln och hösten 1934 upptogs teater för första gången på schemat. Det var socialdemokratiska ungdomsklubbar som introducerade dessa båda. SDUK Frihet startade sången och Eskilsminnes SDUK startade den första teatercirkeln. Teater spelades därefter upp publikt.

Hösten 1932 började man med lyssnargrupp genom Radiotjänst och det fortsatte åren därefter. Från 1932 steg andelen kvinnor i cirkelarna till 27%, främst studerade man engelska medan esperanto minskade. Vintern 1935-36 pågick bara en cirkel i esperanto.

På början av 1930-talet gick många sjömän arbetslösa så man startade fyra st 10 veckors kurser i medborgarkunskap för dessa under tiden 19330215 - 19360411.

1933 genomfördes en kurs i elektroteknik. Västkustbanan skulle bli elektrisk och SJ beordrade lokmännen till en obligatorisk kurs. De ville inte göra denna i skolan utan vände sig till ABF. Kursen på 40 timmar genomfördes i Magnus Stenbocksskolans bibliotek. Ledare var ingenjör A. Wallenius. Lokmännen var mycket nöjda och gav ABF en jordglob som tack för arbetet.

Verksamhetsåret 1933-1934 var **23% av cirkeldeltagarna arbetslösa. Dessa behövde inte betala avgift för att gå i cirkel eller föreläsningar. Detta frestade på avdelningens ekonomi** men 1936 beviljades statliga pengar för arbetslösa deltagare. Statsbidraget för året 1936-1937 var 721:75 kr, kommande vinter 733:50.

Under 1934-35 var **föreningskunskapen** det ledande ämnet med 16 studiecirklar. Antalet cirkel och olika ämnen ökade och ledarna kallades till konferenser. Man hade speciellt svårt att hitta ledare till förenings- och fackföreningskunskap.

Den 23:e maj 1939 fattade ABF:s styrelse ett mycket viktigt beslut. Man beslutade att **ungdom under 18 år får gå i en studiecirkel gratis**. För att detta skulle klaras så ansökte man om att bidraget från staden skulle höjas med 1000 kr, och detta beviljades. Ungdomarna uppskattade detta och under första året så anmälde sig 405 ungdomar.

Under verksamhetsåret 1938-1939 så hade vi mer än 1000 medlemmar i cirkelarna, närmare exakt 1121 st. Dessa gick i 76 cirkel varav 49 arbetade på första året, 17 på andra, 8 på tredje, 1 på fjärde och 1 på femte året. Av deltagarna var 394 st kvinnor och 42 st var arbetslösa. **Engelska** var det populäraste ämnet.

Flest cirkel i engelska hade man året 1939-1940 där hela 24 st cirkel i engelska pågick. Tyskan hade som mest 7 cirkel och franskan som mest en nybörjargrupp och en fortsättningsgrupp. Esperanto började komma tillbaks och vi hade som mest 5 cirkel i svenska.

Vintern 1941-1942 fanns 9 cirkel i föreningskunskap och 5 cirkel i fackföreningskunskap. Verksamhetsåret 1943-1944 tillkom två nya studieämnen: svenska för danska flyktingar och danska för svenskar. Under året hade vi 89 cirkel och 1267 medlemmar, varav 514 kvinnor eller 40,6%. 323 medlemmar var under 18 år.

Sedan 1941 har ABF varje höst gett ut en **studiehandbok** som stöd för cirkelarnas arbete och diskussioner.

Engelska

Eftersom engelskan var så populärt att lära sig så tyckte ABF:s styrelse att man borde få lära sig detta redan i **folkskolans sjunde klass**. Så på årsmötet i maj 1933 föreslog styrelsen att årsmötet skulle göra ett uttalande om detta, och det gjorde man.

Detta uppskattades av folkskolestyrelsen som vid sitt årsmöte 1934 beslutade att **engelska alternativt tyska fick studeras från sjunde klass i folkskolan**.

Den 23:e november 1942 startade man en **engelsk föreläsningkurs**. Tanken var att man ville samla alla som gått cirkel i engelska till en stor gemensam kurs. Kursen leddes av lektor Charlesworth som var lektor i engelska vid Uppsala universitet.

Kursen var öppen för deltagare som någorlunda behärskade det engelska språket. Kursen tilldrog sig ett stort intresse från allmänheten. Han höll en kurs för ABF:s ledare i engelska och dessa bildade sedan "The english club" den 2:a december 1942.

Jubileumsårets kursverksamhet startade den 14:e augusti 1944 med en kurs i engelska. Det var Lundastudenternas kursverksamhet och "The english club i Hälsingborg" som drog igång den. Kursen varade i två veckor och samlade ett 50-tal deltagare.

I oktober följde en andra större kurs i engelska. Det var tillsammans med "The english club" och lektor Fred AL Charlesworth. Kursen varade i två veckor och omfattade sex offentliga föreläsningar samt undervisning av kursledaren i ABF:s engelska cirklar. Föreläsningarna genomfördes i Konsumsalen och besöktes av i medeltal hundra åhörare.

Välbesökta föreläsningar

Den 15:e maj 1935 presenterade instruktören Karl Salomonsson ett förslag för ABF styrelsen som var väldigt lyckat och väckte uppmärksamhet över hela landet. Det gällde att stadens läkare skulle engageras som föreläsare (utan ersättning) i en serie som hette "Läkekonst och hälsovård". Salomonsson och överläkare David Lindsjö satte ihop ett föreläsningsschema. Man tryckte ett program och startade marknadsföring av kursen. Föreläsningarna genomfördes i Folkets Hus A-sal, utom den sista "Kvacksalveri" som genomfördes i Konserthuset. **Åhörarantalet slog alla förväntningar!**

- Farsoternas historia genom tiderna - 400-500 åhörare
- Invärtes medicin i våra dagar - 700 åhörare
- Könssjukdomarna och dess bekämpande - ca 1 000 åhörare

Totalt genomfördes under studieåret **23 föreläsningar och medeltalet för föreläsningarna var 665 åhörare**. Föreläsningarna återgavs i Skånska Socialdemokratens lördagsnummer och utkom i bokform 1937. ABF står i stor tacksamhetsskuld till läkarna som föreläste.

ABF Helsingborg informerade Centralbyrån (Förbundet) om det lyckad konceptet och året efter genomfördes liknande koncept i Vänersborg, Halmstad, Borås, Norrköping, Örebro, Skellefteå, Umeå, Sundsvall, Eskilstuna, Västerås och Östersund.

Den 14:e maj 1935 gav ABF styrelsen Karl Salomonsson, John Olsson och Harry Ohlsson ett uppdrag att utarbeta förslag till en kurs i "**sociallagstiftning**". Man planerade en föreläsningsserie med både **svenska och danska föreläsare** och föreläsningssämnerna men det slutade med att det blev bara svenska föreläsare och svenska ämnen. Kursen inleddes den 6:e oktober 1936 och innefattade 16 föreläsningar. Man genomförde föreläsningar varannan vecka och studiecirklar varannan. Man tyckte att resultatet inte var så bra trots att 8 studiecirklar kom igång. Publik tillströmningen var inte så stor som man hoppats på.

Under denna tid kördes flera korta föreläsningsserier.

Våren 1939 startade man en ny "Läkekonst och hälsovård", **serie 2**. Innehållet lades upp av överläkare Thor Stenström tillsammans med ABF:s styrelse. Serien innehöll sex föreläsningar och det var läkare från staden som föreläste. Den 9:e februari inleddes kursen och bortåt **800 personer** bänkade sig i A-salen i Folkets Hus. Även de kommande 5 föreläsningarna var välbesökta.

Verksamhetsåret 1943-1944 hölls den **tredje serien i läkarföreläsningar** som döptes till "Hemsjukvård". Dessa sex föreläsningar var förlagda till Maria församlingshus och var tänkta att riktas mot en trängre krets av intresserade, fast denna krets visade sig vara ganska stor.

Samarbeten

På 1930-talet hade ABF ett givande och livligt samarbete med **internationella högskolan i Helsingör**. Lärare reste varje vecka över Sundet för att undervisa i olika ämnen och gemensamma föreläsningar ordnades.

Samarbete med **idrottsföreningar** startades och först ut var HIF som den 13:e januari 1933 startade en cirkel i engelska med 27 medlemmar, ledare var folkskollärare J.Emil Olsson. Att det blev engelska är inte konstigt eftersom HIF hade utbyte med lag från andra länder i början av 30-talet.

Tisdagen den 4:e december 1935 bjöds andra idrottsföreningar till A-salen Folkets Hus för att diskutera nyttan av studier även i idrottsföreningar. Det var inte många föreningar som kom men debatten blev intressant. Resultatet av debatten blev att ABF skulle bjuda in idrottsorganisationerna till studiecirklar i föreningskunskap. I februari 1936 startade Helsingborgs boxningssällskap en cirkel i föreningskunskap.

Den 4-12 oktober 1941 genomfördes **kulturveckan** i Helsingborg. ABF blev huvudansvariga för den men flera andra föreningar hjälpte till. Man hade konstens dag, hembygdens dag, musikens dag, bokens dag, teatern som konstform, Danmark aftonen.

Kulturveckan är det största samlade arrangemang som ABF i Helsingborg varit ansvarigt för.

1943 arrangerade ABF en ny "Bokens dag".

Jubileumsåret 1944-1945

Man hade en tid som varit gynnsam, verksamheten växte, man hade fått en heltidsanställd funktionär och haft ett studiehem som utvidgats. Man skrev till industrier och bad om anslag inför jubileumsåret, man startade ett konst och boklotteri. Trots höjda inkomster så tillskrev man stadsfullmäktige och bad om ett tilläggsanslag på 1500 kr.

I början av 1945 hade man 105 studiecirklar igång, nya språk är ryska och spanska. Nya ämnen i övrigt är frihandsteckning, målning och reklamtextning. Avdelningen vill gärna få igång en målarskola. Konsthistoria och studier i efterkrigsproblem är två andra ämnen på programmet. Engelska och maskinskrivning är fortfarande populärt. Välskrivning och "orientering som studieämne" är två andra populära ämnen.

Metall som finns i konflikt har startat 5 cirklar, svenska, fackföreningskunskap, arbetarrörelsens historia, räknesticken och matematik.

ABF har 1532 medlemmar i cirklarna vilket är en ökning från 1943-1944 med 265 personer.

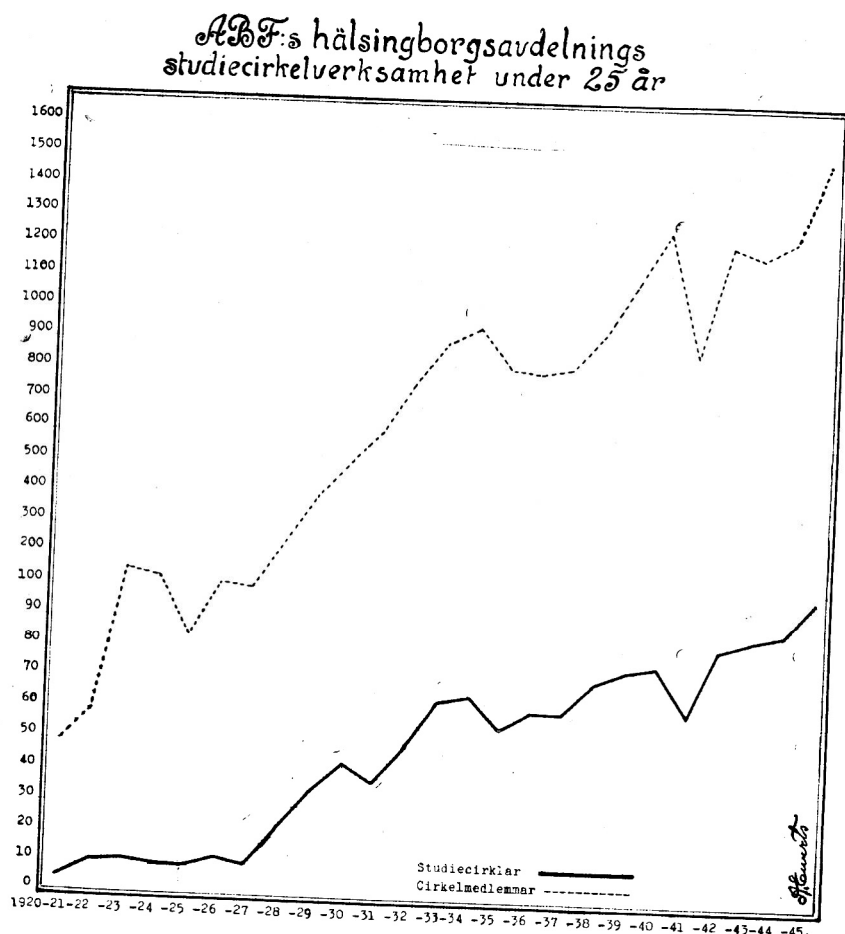
Den mest observerande kursen utåt var "**Svenska industriproblem**" som var en kurs på åtta föreläsningar som ABF och TBV i Helsingborg ordnade tillsammans. Den hade 600 deltagare och genomfördes i Folkets Hus A-sal. Här fanns industrichefer, arbetsgivare, tjänstemän och arbetare tillsammans.

Vår stad är en föreläsning och besöksserie som först genomfördes 1942-1943. Då var den ingen jättesuccé men nu 1944 kan det vara svårt att hitta utrymme för **de 200 deltagarna**.

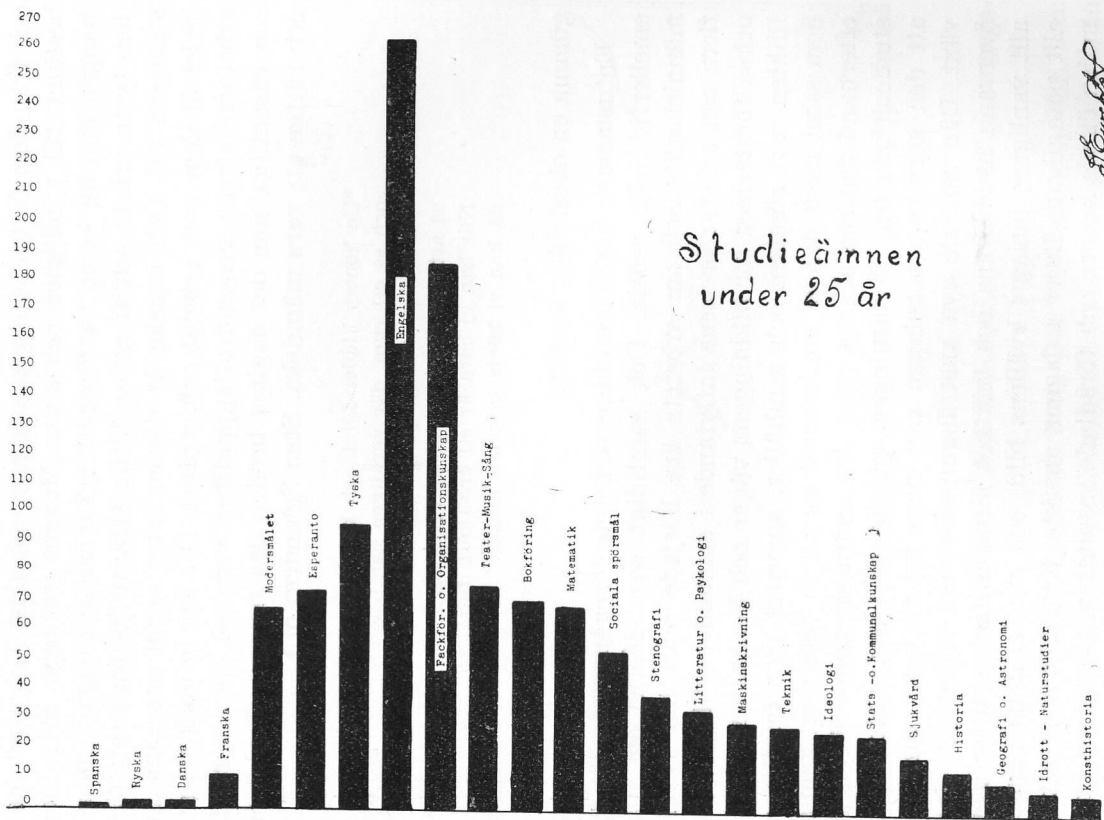
Man var under hösten på krematoriet, konserthuset, hälsovårdsnämnden, huvudpostkontoret, Skandinaviska banken, S:ta Maria sjukhus, Leo och Hälsingborgs museum.

På våren var man på stadsbiblioteket, i varvets matsal fick man information om Hälsingborgs hamn, nya tullhuset, stadsteatern, pansarregementet, yrkesskolorna, polisen samt Raus kyrka.

Man passar i boken på att hylla läraren och cirkelledarna som gör ett gott arbete i ABF:s regi. Hösten 1943 anordnade ABF sitt första samkväm för lärarna. Det handlade om att utbyta tankar och erfarenheter.

(Beklagar den sneda inskanningen - Dan)

J. E. Lund